

Zachris Topelius.

Hell, vördade skald, Topelius, hell,
Gud signe Din lefnads ljusa kväll,
Gud signe Ditt hjärtas eviga vår,
Din grönskande lager på silfverhår!
Så länge Du alt Ditt folk har gladt
Med sångernas pärlor, med snillets skatt,
Så vare Dig livvets lycka blid
Än länge, länge i kvällens frid!
Och därför i dag till himlen går,
Välsignande Dig vid åttio år,
En bön från de tusen sjöarnas strand
För Dig, för Dig, från Ditt fosterland. *)

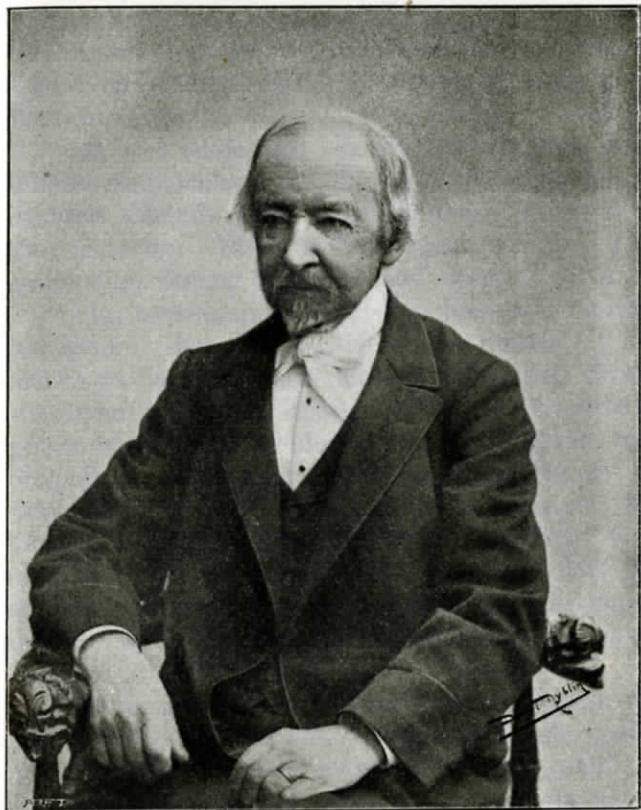
Kraftig och skön klingade denna hyllningssång Zachris Topelius till möte, då Helsingfors stads innevånare den 22 januari detta år firade skaldeveteranens sista födelsedag. Och festen blef värdig sitt

*) Orden författade af Friherre R. v. Willebrand.

föremål. Den präglades af en varm fosterländsk stämning, och tacksamheten för hvad den åldrige skalden värkat för sitt folk trädde öppet i dagen. Men det var ej blott i hufvudstaden, utan öfveralt i Finlands bygder, som glädjefester firades i anledning af födelsedagen; kommuner, föreningar, lärovärk och enskilda personer när och fjärran bragte Topelius sin hyllning. För visso besannade det sig, att skaldens sådd af kärlek burit hundrafalt frukt.

Men endast ett par veckor af arbetstid unnades den gamle på Björkudden. Sin «Tänkebok», på hvilken han arbetade, måste han lägga åt sidan, ty sjukdomen kom och bröt hans krafter; dock gjorde den det med mild hand. Inga svåra kroppsliga smärtor gjorde sjukbädden till ett pinoläger. Friden, den skalden älskat under sin mannaålders bästa dagar, hägnade hans sista stunder, och den 12 mars inslumrade han till den eviga vilan. «Vårens skald fick ej upplefva än en vår, men han fick dock som han längtat än en gång före sin död se en skynt af solen och tillvinka dagens ljus ett sista, tacksamt farväl».

När budet om skaldens bortgång nådde bygderna och från vårt land hunnit de andra nordiska landen, väckte underrättelsen öfveralt sorg, dock icke en klagande, bitter, utan en stilla vemodsfull. Med sorgen måste nämligen blanda sig en djup känsla af tacksamhet mot försynen, som låtit skalden Topelius under mer än ett halft sekel värka för mänsklighetens upplysning och förädling. Hans lif hade varit långt och välsignelserikt. Han hade bedt

J. Topelius.

och arbetat, och Gud hade hört hans bön och signat hans händers, nej hans hjärtas värk.

Anspråkslös af naturen var han den förste i att underkänna betydelsen af sina egna förtjänster, Han framhöll städse, att han blott var ett ringa redskap i en mäktigares hand. Gåfvorna hade erhållits från ofvan.

Då det torde äga sitt intresse att höra, huru skalden själf tecknat sitt lif, taga vi oss friheten att meddela följande korta biografi, den Topelius skref för 9 år sedan. Äfven ur dessa rader framlyser hans godmodiga skämt, blandadt med djupaste allvar.

«Jag härstammar», skref Topelius, «från en finsk bondpojke, som för 250 år sedan ristade sitt bömärke på tjärtunnor och slutligen fick råd att skrifva sitt namn på latin. Senare tillflöden af judeblod, polskt blod, svenskt blod nobiliserade tjäran, men finnpojken sitter kvar. Min fader var läkare och samlade forntidens runor, som sedan ingingo i Kalevala. Sonen anlände i högvintern 1818. Gick med den tidens boktåg igenom lärda skolan, blef student vid 15 år, räknades då bland de yngsta och är nu mycket förvånad att finna sig bland de älste.

Slök naturvetenskaperna, i afsikt att välja min faders yrke. Vände om vid anatomisalens portar, sökte lefvande lif, blef historiker, pedagog, publicist, universitetsman, aldrig partiman. Lämnade vid 60 år katedern åt yngre och hör nu björkarna susa på en enslig udde vid hafvet.

Gråskäggige trollkarlar sjöngo runor för barnet. Skolgossen älskade Hektor och Hannibal,

drömde krig och anförde fältslag. Studenten drömde musik och nedbläckade mycket papper. Jag var 23 år, när min första trykta vers i en tidning besjög «fjäriln och rosen». Sedan gick det raskt undan med trycksvärtan. Jag har sjungit tårar och löjen, talat till mitt folk, till mina studenter, till de nordiska ländernas ungdom och barn — stridt för ordets frihet mot censuren, gått genom eld och vatten, burits på armarna . . . Styckeverk!

Och mitt spår i tiden? Fråga aspens fjun, hvar de om våren slå rot? Fältet är stort. Jag har varit en arbetare bland de många, en såningsman vid sidan af andra och mäktigare; Gud ransakar oss. Alla bära vi vår skatt i lerkärl, på det kraften må vara hans och icke af oss». — —

På detta innerligt anspråkslösa sätt uttalade sig den på samma gång verkligt store skalden och den fromme mannen om sig själf. Framtiden och eftervärlden, som oväldigt uppskattar måttet och värdet af död mans lifsgärning, skola säga: «Zachris Topelius var på sin tid den *mest älskade* i Finland och Sverige. Han var sitt folks uppfostrare och fosterlandskärlekens vigde sångare».

Vi kallade Zachris Topelius sitt folks *uppfostrare*. Det *var* han. Han var de vuxnes vägvisare på lifvets stråt och han var barnens bästa lärare. Ingen kunde ge dem goda lärdomar på ett så muntert sätt. Han afpassade sina ord både för de minsta, de större och de största. I små fabler, i glada visor, i lustiga sagor strödde han in det sannas och rättas frön. De hafva slagit rot i mångas

hjärtan, och det är att hoppas att de fortsättningsvis skola gro och bära frukt. — — —

Emedan Svenska Folkskolans Vänner ha för afsikt att i början af nästa år utgifva en längre lefnadsteckning af Zachris Topelius såsom bilaga till ett urval af hans dikter för barn, afsluta vi för denna gång dessa få minnesord och bilägga blott några anspråkslösa verser, skrifna till skaldens begrafningsdag

Den 21 Mars 1898.

Vårdagjämning i går det var,
men denna dagen ren vunnit har
en liten seger mot nordens natt,
ett litet byte ur ljusets skatt.

I vårsnöns hvita och rena famn
skall bäddas barden, hvars dyra namn
så stort och hedradt, så känt och kärt,
är mer än andras att minnas värdt.

En bättre bädd har ej barnet sett
än den dess moder sin älskling redt,
och nu skall Finland med kärlek varm
upptaga sonen vid modersbarm.

Den gamle siarn! Han för sitt folk
gått främst i ledet som ljusets tolk,

men på hans fana stød icke «strid»,
nej: bed och kämpa för ljus och frid.

Han tänkte ädelt, han ville väl;
han gaf i dikten sin hela själ;
af orden därför det måste bli
den allra skäraste poesi.

Han såg en tanke i hvarje grand,
i ängens blomma, i hafvets sand.
Hans land ej gömde så ringa sten,
att lif den saknat, hur liten en!

Han gaf oss sagor, han gaf oss sång,
och lekar sedan! Hur mången gång
ha vi ej lyssnat med kind i brand
till äfventyren från undrens land.

Och hvem kan glömma, om än så klok,
hvad nytt oss lärde *Naturens bok*,
och huru undrande togs i hand
den stora boken, den *Om vårt land*?

Och *Fältskärn* förde oss norden kring,
förtäljde sägner om kungens ring,
om hat och kärlek i krig och fred
bland adelsätter och bondeled.

Sist blomstercykeln. Hur evigt ung
står ej för minnet den blyga «*Ljung*»
med friska *blommor* och «*Nya blad*»
och sol och vårdoft kring hvarje rad. —

Nu hvilat skalden. Hans dag är all.
Men Gud välsignat hans höga kall,
och djupt i hjärtat det ädlas tolk
för sekler gömmes af Finlands folk.

P. Nordmann.

